

O'ZBEKISTON HUDUDIDA KADASTR TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA ULARNING YECHIMI

Yunusova Farangis Mamir qizi

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti talabasi

Toshkent sh. O'zbekiston, farangisyunusova1@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston hududida yer kadastr xizmatlarini rivojlantirish va ularning yechimlari haqida so'z boradi. Yer kadastrini yuritishda muhim tamoyillar, jumladan, mamlakat hududlarini to'liq qamrab olish, fazoviy koordinatalarning yagona tizimini qo'llash va axborotlarning uzluksiz, markazlashgan tarzda yuritilishi muhim ekani ta'kidlanadi. Yer kadastr ishlarini yagona uslubiy asosda olib borish, natijalarni aniqlik bilan baholash va davlat yer kadastrini yuqori aniqlikdagi plan-kartografik materiallar yordamida amalga oshirish zarurligi ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, qonuniylik tamoyiliga rioya qilish va yer resurslarini to'g'ri boshqarishning ahamiyati alohida e'tirof etiladi.

Аннотация. В данной статье речь пойдет о развитии служб земельного кадастра на территории Узбекистана и их решениях. Подчеркивается важность важных принципов ведения земельного кадастра, включая полное покрытие территорий страны, применение единой системы пространственных координат и бесперебойное централизованное ведение информации. Указывается на необходимость проведения земельных кадастровых работ на единой методической основе, точной оценки результатов и осуществления государственного земельного кадастра с использованием планово-картографических материалов высокой точности. Также особо признается важность соблюдения принципа законности и правильного управления земельными ресурсами.

Annotation. This article will talk about the development of land cadastre services and their solutions in the territory of Uzbekistan. It is noted that important principles are important in maintaining the Earth's cadastre, including the full coverage of the territories of the country, the application of a unified system of spatial coordinates and the continuous, centralized management of information. It is indicated that it is necessary to carry out the work of the land cadastre on a single methodological basis, accurately assess the results and carry out the state land cadastre using high-precision plan-cartographic materials. The importance of adherence to the principle of legality and proper management of land resources is also singled out.

Kalit so'zlar: kadastr, geodeziya, kartografiya, kadastr xizmati, zaxira yerlar, obyektlar.

Ключевые слова: кадастр, геодезия, картография, кадастровая служба, заповедные земли, объекты.

Keywords: Cadastral, Geodetic, cartographic, Cadastral service, reserve lands, objects.

O'zbekiston hududida yer kadastrini yuritishda bir qator tamoyillarga amal qilish zarur. Davlat yer kadastrining bunday asosiy tamoyillariga quyidagilar kiradi: mamlakatning butun hududini to'la qamrab olish, fazoviy koordinatalarning yagona tizimini qo'llash, yer kadastriga doir axborotlar ishlab chiqish uslubiylatining birligi yer kadastriga doir axborotlarning tog'ri bo'lishi, qonuniylik, uzluksizlik, ko'rgazmalilik, markazlashgan rahbarlik va boshqalar.

Ma'lumki, yer kadastrini ishlari mamlakatning barcha hududlarida yagona uslubiylat asosida bajarilishi zarur. Bir davrda mamlakatning barcha hududlarini to'la qamrab olgan holda o'tkazilgan yer kadastrini ishlarining natijalari ham respublikamizning yer maydonlari to'g'risida aniq fikr-mulohazalar yuritish imkonini beradi.

Davlat yer kadastrini maqsadlari uchun foydalaniladigan plan-kartografik materiallarni tayyorlashda bugungi kunda fazoviy koordinatalarning yagona tizimini qo'llash maqsadga muvofiqdir. Negaki bunday plan-kartografik materiallar katta aniqlikka ega bo'ladi, ulardan foydalanish yer kadastrini yuqori aniqlikda o'tkazish imkonini beradi.

Davlat yer kadastrini yuritishda qonuniylik tamoyiliga alohida e'tibor beriladi. Bu tamoyilning bajarilishi, asosan, davlatimizni yer, undan foydalanish, yer kadastrini va uni yuritish bo'yicha qabul qilgan qonunlari hamda boshqa qator me'yoriy hujjatlari bilan taminlanadi. Huquqiy demokratik jamiyatning asosiy tashkiliy tadbirlaridan biri hisoblangan yer kadastrini mustahkam huquqiy bazaga ega bo'lishi zarur. Bularga O'zbekiston Respublikasining yer kodeksi, davlat yer kadastrini to'g'risidagi qonuni, yer kadastrini yuritish to'g'risidagi hukumat qarorlari, yo'riqnomalar, yerlardan foydalanishning davlat nazoratini o'rnatish, yer tuzish va yerlarni muhofaza qilish bo'yicha boshqa me'yoriy hujjatlar kiradi. Davlat yer kadastrini yuritish uzluksiz holda amalga oshirilishi zarur. Jumladan, yer kadastrini yerdan foydalanishda ro'y beradigan o'zgarishlarni doimiy ravishda hisobga olib yer fondi holatining aniq tavsifini berishi zarur. Bundan ko'rinadiki, yer kadastrini ma'lumotlari yerlarning tabiiy, xo'jalik va huquqiy holatlarida bo'ladigan joriy o'zgarishlarni tizimli tarzda aniqlab berilishi kerak. E'tirof etish zarurki, har bir qishloq xo'jalik korxonasidagi yer maydonlarda har yili juda ko'p sonli o'zgarishlar kuzatiladi. Ma'muriy tuman (shahar), viloyat va nihoyat mamlakat bo'yicha esa bunday o'zgarishlar juda katta miqdorlarni tashkil etadi. Bu o'zgarishlarni doimiy ravishda aniqlab borish yagona yer fondidan foydalanishni maqsadga muvofiq boshqarish imkonini beradi. Shuning uchun ham yer

kadastrini uzluksiz ravishda o'tkazish zarur bo'ladi. Yerdan foydalanishning huquqiy, tabiiy va xo'jalik holatlariga mos boladigan faqatgina obyektiv ma'lumotlar mamlakat-yer fondidan to'g'ri foydalanish va boshqarish bo'yicha davlat vazifalarini bajarish uchun muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin. Shuning uchun ham yer kadastr hujjatlariga birlamchi yoki joriy o'zgarishlarni kiritish ularni tasdiqlovchi hujatlarga asoslaniladi. Axborotlar to'g'ri bo'lishi nuqtayi nazaridan yerdan foydalanuvchilarning o'zlari ham yer kadastrini to'g'ri yuritishlari katta ahamiyatga egadir. Shuning uchun har bir yerdan foydalanuvchi yer kadastrini yuritish bo'yicha o'zidagi zarur hujjatlarda yer tarkibida ro'y bergan barcha o'zgarishlarni aniq hisobga olgan holda tuman hokimiyatiga yerdan foydalanishning haqiqiy holati to'g'risida hisobot taqdim etishi zarur.

Xo'jaliklar, ma'muriy tumanlar kundalik ishlab chiqarish va boshqa faoliyatlarida yer kadastr ma'lumotlaridan to'g'ri hamda keng foydalanish uchun ular mumkin qadar ko'rgazmali bo'lishi zarur. Ya'ni, yer kadastr ma'lumotlari oddiy, tushunarli hamda turli plan-xarita materiallarida ham aks ettirilishi maqsadga muvofiqdir. Davlat yer kadastrini mamlakat hududlarida to'g'ri yuritish hamda ulardan keng miqyosda foydalanish markazlashgan rahbarlik tamoyili asosida davlat hokimiyati organlari tomonidan nazorat qilish bilan ta'minlanadi. Yer kadastrining yaxlitligini ta'minlash bo'yicha umumiy rahbarlik O'zbekiston Respublikasi Geodeziya, kartografiya va davlat kadastr Davlat kadastr agentligi(1-rasm) tomonidan amalga oshiriladi. Viloyatda yer kadastr ishlariga umumiy rahbarlik viloyat yer resurslari Geodeziya, kartografiya va davlat kadastr boshqarmasiga, tuman (shahar)da esa tuman(shahar) yer resurslari Geodeziya, kartografiya va davlat kadastr xizmatiga yuklatilgan.

1-rasm. Davlat kadastr agentligi.

Davlat yer kadastr Davlat kadastrlari yagona tizimining tarkibiy qismi hisoblanadi hamda u davlat kadastr yuritiladigan tabiiy, xo'jalik obyekti yoki boshqa obyekt muayyan to'g'ri rining geografik joylashuvi, huquqiy maqomi, miqdor, sifat

tavsiflari va bahosi to'g'risidagi yangilanib turiladigan ma'lumotlar va hujjatlar tizimidan iborat bo'ladi. Davlat kadastrlarining yagona tizimi O'zbekiston Respublikasi va uning ayrim hududlari tabiiy-iqtisodiy salohiyatining yagona umumdavlat hisob-kitobi yuritilishi, baholanishini ta'minlashga mo'ljallangan ko'p maqsadli axborot tizimi tarzida yaratiladi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Geodeziya, kartografiya va davlat kadastr bosh boshqarmasi davlat kadastrlarni yuritish sohasidagi maxsus vakolatli organi hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Geodeziya, kartografiya va davlat kadastr bosh boshqarmasi:

- vazirliklar, davlat qo'mitalari, idoralar va mahalliy davlat hokimiyati organlarining davlat kadastrlarini yuritish sohasidagi faoliyatini muvofiqlashtiradi.

- davlat kadastrlari yagona tizimini yuritadi;

- vazirliklar, davlat qo'mitalari va idoralarni tegishli davlat kadastrlarini yuritish uchun zarur bo'lgan kartografiya materiallari bilan belgilangan tartibda ta'minlaydi;

- davlat kadastrlari yuritilishiga doir me'yoriy hujjatlarni belgilangan tartibda tasdiqlaydi: mutaxassislar tayyorlash va malakasini oshirish ishlarini tashkil qiladi. - qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vazifalarni amalga oshiradi.

- Mahalliy davlat hokimiyati organlari:

- kadastr obyektlariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazishni tashkil etadi;

- davlat yer kadastr, binolar va inshootlar davlat kadastrining yuritish ishlarini qonun hujjatlarida belgilangan tartibda mahalliy byudjet hisobidan moliyalashtiradi;

- tegishli hududlar davlat kadastrining yuritilishini tashkil etadi;

- qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarga oshiradi.

Adabiyotlar:

1. D.S.Yarmatova, A.R.Bobojonov, A.R.Raximov. Davlat kadastr asoslari.
2. I.I.Ixlosov, D.M.Rizayeva, Davlat kadastr asoslari. O'quv qo'llanma
3. <https://lex.uz/acts/-17036>